

Forskningskommunikation i tillgänglig form – lärdomar om forskare och omvärld

Recenserad bok: Att kommunicera vetenskap. Forskaren och omvärlden
Författare: Marie Demker, Bengt Johansson
Förlag: Studentlitteratur, Lund, 2023

Att kommunicera vetenskap är inget som görs av sig självt. Att kommunicera vetenskap kräver insats, klokhet och vilja att sprida just forskningsresultat. *Att kommunicera vetenskap. Forskaren och omvärlden* är också titeln på en nyutkommen bok av de båda Göteborgsforskarna Marie Demker och Bengt Johansson, båda verksamma vid Göteborgs universitet med sina respektive ämnesbakgrunder (statsvetenskap respektive journalistik och masskommunikation) och deras långa erfarenheter från akademiskt liv men också från just forskningskommunikation. Det här är en alldeles utmärkt lärobok som är skriven av forskare som har egna erfarenheter av forskningskommunikation och som delar med sig av kunskap och sina erfarenheter.

Boken består av totalt nio kapitel som är indelade i tre huvuddelar. Den första delen behandlar forskning, kunskap och ansvar. De tre kapitlen behandlar: 1) Vetenskapen i samhället, 2) Samverkan och forskningskommunikation, 3) Akademien i det demokratiska samtalet. Den andra delen handlar om omvärld och kommunikation och inbegriper kapitlen: 4) Rätt kunskap till rätt målgrupp, 5) Kommunikationsplanering, 6) Att framträda i medier. Slutligen, den tredje delen ger beskrivningar och råd om att tala, skriva och agera. Författarna avslutar denna del med att erbjuda läsaren tre kapitel: 7) Det dunkelt sagda..., 8) Att finnas till digitalt, 9) På osäker mark.

Boken vänder sig till forskarstuderande, forskare men även till alla dem som är intresserade av forskningskommunikation och hur man kan bli bättre på att just kommunicera vetenskap. Det här är en bok som varmt kan rekommenderas för läsning då författarna delar med sig av sina erfarenheter som de har ifrån såväl det forskningskommunikativa området som från journalistiken.

Författarna inleder boken med flera visdomsord om vad som står på spel när det handlar om betydelsen av forskningskommunikation i samhället. De skriver: "Forskning och vetenskap har högt förtroende i det svenska samhället. Universiteten och den höga utbildningen står stadigt när vindarna med konspirationsteorier och fabricerade fakta blåser genom samhället. Men en av förutsättningarna för att det ska förbli så är att forskare och lärare fortsätter att kontinuerligt dela med sig av sina forskningsresultat, utveckla sina pedagogiska förmågor i utbildningen och söka olika former av samverkan med andra aktörer i samhället. Utan ett kontinuerligt flöde mellan forskning och omgivande samhälle blir lärosäten och forskningsverksamhet snabbt öar i ett hav av påståenden och argument, falska såväl som sanna. Flödet in krävs för att veta vilka behoven

är och flödet ut för att kunna möta dem” (s.11).

Efter genomläsning av boken tar jag som läsare med mig författarnas budskap om den positiva inställningens betydelse till forskningskommunikationen. Forskaren måste ha en vilja att dela med sig av både kunskap och erfarenheter till sin omvärld. Man kan här också fråga sig om inte varje forskare faktiskt har en skyldighet att sprida och dela med sig av forskningsresultat eftersom just forskningen är finansierad av allmänna medel. Det handlar även om att stärka förtroendet mellan forskare och allmänhet. Att ge tillbaka till samhället borde vara en självklarhet för alla anställda inom akademien. I boken beskrivs även att forskare som deltar i media och i samhällsdebatten kan bli utsatta för ifrågasättanden och få mothugg. Författarna menar att alla forskare får lära sig att hantera detta. Däremot reaktioner och handlingar som omfattar hån, hat och förakt något som är oacceptabelt.

Forskningskommunikation handlar om att nå ut och att vara öppen med sin forskning. Författarna beskriver detta på ett klart och tydligt vis i boken. De menar: ”Under den tid som vi arbetar med ett projekt eller med ett material kan vi få vara hur slutna och hemlighetsfulla vi vill, men när väl resultaten är där, data är insamlade eller materialet sammanställt är det öppenhet och generositet som gäller” (s.36).

Boken har flera förtjänster. En viktig del är när författaren lyfter fram hur mycket samlad kunskap och erfarenhet det finns inom den akademiska världen. Från doktorander till seniora professorer som skulle kunna stödja varandra och dela med sig av erfarenheter och råd i ämnet forskningskommunikation. Att ge stöd, vara mentor för varandra och coacha varandra i att kommunicera forskning är en utmaning och därmed möjlighet som står till buds. I boken finns flera frågor som författarna reser som skulle kunna användas för vidare diskussioner inom den högre utbildningen och även inom fortbildningen. Frågorna handlar om vilka arenor som forskaren framträder på, relationer till media och journalister men även om man som forskare blir utsatt för olika typer av påtryckningar i det offentliga.

För en kommande upplaga skulle det vara bra om boken hade en källförteckning med fler referenser inom området. Det skulle vara värdefullt. Efter genomläsning av boken är det min bestämda uppfattning att boken är oerhört viktig och värdefull för oss alla. Boken är mycket välskriven och den är fylld av erfarenhet och kunskap som vi alla har något att lära ifrån.

*Jörgen Lundälv
Docent i socialt arbete, institutionen för socialt arbete,
Göteborgs universitet*